

अत्रमत्रमूलभूतेप्रजासंयहणेविषये ॥ १ ॥ एकपदंयत्रसर्वेगुणाःअंतर्भवन्तिदेवकर्तव्यंस्तु प्रमाणंसंमतं ॥ २ ॥ सांख्यनिष्कपटंप्रियवचनं ॥ ३ ॥ ४ ॥ नाभाषतेतूष्णीमास्ते नाचरन् अनाचरन् ॥ ५ ॥ यो राजापूर्वस्वदुःखनिवेदनात्यागेव किमर्थमागतोसीत्यादिभाषते ॥ ६ ॥ दानमेवदानमपिसांख्यहीनंनप्रीणयतीत्यर्थः ॥ ७ ॥ सर्वस्वंगृहीत्वापिसांख्यंयुजतोवशेलोकोभवेतीत्याह आद्वानादपीति ॥ ८ ॥

भीष्मउवाच अत्राप्युदाहरंतीममितिहासंपुरातनं ॥ बृहस्पतेश्चसंवादंशक्रस्यचयुधिष्ठिर ॥ १ ॥ शक्रउवाच किंस्विदेकपदंब्रह्मन्युरुषःसम्यगाचरन् ॥ प्रमाणंसर्वभूतानांयशश्चैवाप्नुयान्महत् ॥ २ ॥ बृहस्पतिरुवाच सांख्यमेकपदंशक्रपुरुषःसम्यगाचरन् ॥ प्रमाणंसर्वभूतानांयशश्चैवाप्नुयान्महत् ॥ ३ ॥ एतदेकपदंशक्रसर्वलोकसुखावहं ॥ आचरन्सर्वभूतेषुप्रियोभवतिसर्वदा ॥ ४ ॥ योहिनाभाषतेकिंचित्सर्वदाभ्युक्तुकीमुखः ॥ दृष्योभवतिभूतानांससांख्यमिह नाचरन् ॥ ५ ॥ यस्तुसर्वमभिप्रेक्ष्यपूर्वमेवाभिभाषते ॥ स्मितपूर्वाभिभाषीचतस्यलोकःप्रसीदति ॥ ६ ॥ दानमेवहिंसर्वत्रसांख्येनानभिजल्यते ॥ नप्रीणयति भूतानिनिर्व्यजनमिवाशनं ॥ ७ ॥ आदानादपिभूतानांमधुरामीरयनगिरं ॥ सर्वलोकमिमंशक्रसांख्येनकुरुतेवशे ॥ ८ ॥ तस्मात्सांख्यप्रयोक्तव्यंदंडमाधित्स तापिहि ॥ फलंचजनयत्येवंचास्योद्विजतेजनः ॥ ९ ॥ सुकृतस्यहिसांख्यस्यश्लक्ष्णस्यमधुरस्यच ॥ सम्यगासेव्यमानस्यतुल्यंजातुनविद्यते ॥ १० ॥ भीष्म उवाच इत्युक्तःकृतवान्सर्वयथाशक्रःपुरोधसा ॥ तथात्वमपिकौतियसम्यगेतत्समाचर ॥ ११ ॥ इतिश्रीमहाभारतेशांतिपर्वणि राजध० इंद्रबृहस्पतिसंवा देचतुरशीतितमोऽध्यायः ॥ ८४ ॥ ॥ १५ ॥ युधिष्ठिरउवाच कथंस्विदिहराजेंद्रपालयन्यार्थिवःप्रजाः ॥ प्रीतिंयर्मविशेषणकीर्तिमाप्नोतिशाश्वती ॥ १ ॥ भीष्मउवाच व्यवहारेणशुद्धेनप्रजापालनतत्परः ॥ प्राप्यधर्मचकीर्तिंचलोकावाप्नोत्युभौशुचिः ॥ २ ॥ युधिष्ठिरउवाच कीदृशैर्व्यवहारैस्तु कैश्चैव्यव हरेन्नृपः ॥ एतत्पशोमहाप्राज्ञयथावद्वक्तुमर्हसि ॥ ३ ॥ येचैवपूर्वकथितागुणास्तेपुरुषप्रति ॥ नैकस्मिन्युरुषेत्थेतेविद्यंतइतिमेमतिः ॥ ४ ॥ भीष्मउवाच एव मेतन्महाप्राज्ञयथावदसिबुद्धिमन् ॥ दुर्लभःपुरुषःकश्चिदेभिर्युक्तोगुणैःशुभैः ॥ ५ ॥ किंतुसंक्षेपतःशीलंप्रयत्नेनेहदुर्लभं ॥ वक्ष्यामितुयथामात्यानयादृशांश्वक रिष्यसि ॥ ६ ॥ चतुरोब्राह्मणान्वैद्यान्गल्भान्स्नातकान्शुचीन् ॥ क्षत्रियांश्चतथाचाक्षौबलिनःशस्त्रपाणिनः ॥ ७ ॥

॥ ९ ॥ १० ॥ ११ ॥ इतिशांतिप० रा० नै० भारतम् ॥ चतुरशीतितमोऽध्यायः ॥ ८४ ॥ ॥ १५ ॥ कथमिति प्रीतिस्वर्ग ॥ १ ॥ व्यवहारेणैकस्मिन्गृहेक्षेत्रादौविषयेममेदंममेदमितिद्वयोर्विवेदतोम ध्येऽयंसत्योऽयमनृतइतिविवेकोव्यवहारः तेनशुद्धेनपक्षपातहीनेन ॥ २ ॥ कीदृशैःकित्वरूपैः कैर्व्यवहारनिर्णायकैः व्यवहरेत्निर्णयंकुर्यात् ॥ ३ ॥ ४ ॥ ५ ॥ ६ ॥ ७ ॥